

УДК 81'373.612.2(477)

DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.2.2025.346960>Наталія Дяченко* **КОНЦЕПТ *сон* В УКРАЇНСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРИ (ЧАСТИНА I)**

У статті представлений матеріал про особливості відображення концепту *сон* у мовній свідомості носіїв української мови. З'ясовано характеристики розгляданого концепту як наукового поняття та його системно-мовні ознаки в словниковому дискурсі. Експериментальним шляхом (через представлення результатів анкетування) зібрано й різнобічно схарактеризовано матеріал про лексичні вербалізатори концепту *сон* у мовній картині світу представників молодого покоління носіїв української мови.

Ключові слова: сон, концепт, мовна картина світу, анкетування, вербалізатор.

Diachenko Nataliia. The concept *dream* in the Ukrainian language space (Part I).

The article examines the concept *dream* in the linguistic consciousness of Ukrainian speakers and presents statistical data on the linguistic objectification of this concept based on the life experience of Ukrainians. The study identifies the characteristics of the concept sleep as a scientific notion and its systemic-linguistic features within lexicographic discourse. Empirical material on the lexical verbalizers of the concept sleep in the linguistic worldview of the younger generation of Ukrainian speakers has been collected and comprehensively characterized through an experimental survey.

The main research methods include conceptual and structural-semantic analysis, complemented by general scientific approaches (comparison, direct and participant observation) and linguistic methods (the descriptive method and its primary techniques – inventory and systematization of linguistic units, as well as the questionnaire method), along with elements of statistical analysis.

It has been established that the formal-semantic structure and lexical field of the lexeme *dream* in the Ukrainian language are extensive and reflect the Ukrainian linguistic worldview. The primary components of the scientific concept *dream* are process and result (*dreaming*). In addition, the concept's structure incorporates cultural and educational dimensions. The lexeme *dream* is polysemous (it functions with two meanings in contemporary Ukrainian), enters into homonymous, synonymous, and antonymous relations with other lexemes, and is characterized by a range of epithets. In the linguistic consciousness of young speakers, *dream* is primarily associated with its second meaning – *dream* – which, in turn, is most closely linked with the following subconcepts: pillow (85), bed (78), blanket (63), rest (60), calmness (58), and peaceful (49).

The findings demonstrate the cultural significance of the concept sleep for the Ukrainian people and its predominantly positive connotation. The nature of its conceptualization is determined by centuries-old folk experience, culture, traditions, and history, while simultaneously reflecting the modern Ukrainian worldview within this segment of the conceptual picture of the world.

Keywords: dream, concept, linguistic picture of the world, questionnaire, verbalizer.

Постановка проблеми. Уся історія людства – це шлях пізнання, пошуки відповідей на питання про світ і його будову, своє місце і місію в ньому. Одним із основних засобів у таких шуканнях була й залишається мова, адже саме вона дає змогу нам досягнути нове, акумулювати й упорядкувати набуту інформацію, зокрема й шляхом концептуалізації дійсності.

Концепт виконує роль глобальної ментальної одиниці – фрагмента структурованого знання. Тож не даремно мовознавці, які представляють відповідні галузі цієї науки, з різних позицій (із погляду лінгвоконцептології, когнітивної лінгвістики, психолінгвістики, етнолінгвістики) постійно тримають у полі зору проблему мовної та концептуальної картин світу загалом і вивчають структуру окремих концептів.

Аналіз останніх досліджень. Концепт цікавить науковців багатовимірністю й полікомпонентністю його структури, що містить у собі загальний та індивідуальний, абстрактний і конкретний, раціональний та емоційний, універсальний та етнічно специфічний складники. І хоча в українському й зарубіжному мовознавстві здійснено низку різних за спрямуванням та обсягом наукових розвідок, у яких розкрито особливості концептуальної картини світу (далі – ККС) та окремих концептів (А. Вежицька [Wierzbicka 1992], І. Голубовська [Голубовська 2004], В. Жайворонок [Жайворонок 2006], Т. Космеда [Космеда 2010], А. Приходько [Приходько 2008], М. Скаб [Скаб 2007] та багато ін.), проте досі немає повного опису ККС того чи того народу, їх досліджено фрагментарно.

У мовознавчих працях представлено особливості широкого кола концептів. З-поміж інших пріоритетними є антропологічно важливі поняття, що репрезентують концептополе *стан людини*: *здоров'я, радість, спокій, страх, гнів, злість, любов, щастя* та ін. Через їхню важливість упродовж останніх десятиліть вони все частіше стають об'єктом наукових досліджень. Однак концепт *сон*, попри свою безперечну наукову цінність, поки що був поза увагою вітчизняних учених: повніше він висвітлений з літературознавчого погляду, натомість у мовознавстві, крім поодиноких розвідок, де

* Наталія Дяченко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна); dyachenkonatali@gmail.com.

представлено деякі аспекти цього концепту з позицій фразеології [Луканинець 2016; СФ], та статті, присвяченої зіставному аналізу споріднених концептів української (*сон*, *мрія*) та англійської (*dream*) мов для з'ясування ізоморфних та аломорфних рис їхньої семантики у відповідних (українській та англійській) мовних картинах світу [Левицький, Боровинський 2008]. Тому розглядаваний концепт потребує дальшого ґрунтовного вивчення, особливо в умовах повномасштабної війни та з урахуванням таких чинників, як економічна нестабільність, екологічні проблеми, котрі упродовж останніх років ще більше посилюють його соціокультурну значущість.

Метою цієї розвідки є виявлення особливостей відображення концепту *сон* в українському мовному просторі.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі **завдання**: а) з'ясувати характеристики концепту *сон* як наукового поняття та його системно-мовні ознаки в словниковому дискурсі; б) експериментальним шляхом (через представлення результатів анкетування) зібрати, а далі представити й різнобічно схарактеризувати матеріал про лексичні вербалізатори концепту *сон* у мовній картині світу (МКС) представників молодого покоління носіїв української мови.

Основними **методами дослідження** стали концептуальний і структурно-семантичний аналізи. Також використано загальнонаукові (зіставлення, безпосереднього і включеного спостереження) і власне лінгвістичні (описовий метод та його основні прийоми – інвентаризацію й систематизацію мовних одиниць, метод анкетування) методи, а також елементи статистичного методу.

Виклад основного матеріалу. Своє дослідження розпочнемо зі з'ясування змісту поняттєвого поля концепту *сон* у словниковому дискурсі.

Енциклопедичні словники дають змогу виявити ознаки наукового поняття *сон*, співвідносні переважно з традиційним поняттям. За даними УРЕ, *сон* – це «періодичний стан організму людини й тварин, який характеризується виключенням свідомості і зниженням здатності нервової системи відповідати на зовнішні подразнення. Під час С. уповільнюється частота дихальних рухів, стає рідшим пульс, знижуються кров'яний тиск та інтенсивність обміну речовин». У джерелі зазначено про п'ять фаз сну та коротко схарактеризовано їхні особливості.

«У людини С. має циркадний ритм (див. Біологічні ритми). З віком потреба у С. змінюється: від 16 годин у новонароджених до 7–8 годин у дорослих. До порушень С. відносять безсоння та надмірну сонливість – гіперсомнію (див. Летаргія). Деяким тваринам властиві зимовий сон і сплячка. Близьким до С. є гіпноз» (УРЕ 10, с. 312).

Етимологічний аналіз засвідчив, що лексема *сон* походить від псл. *sъnъ/*sъrпъ, пов'язане зі sъpati «спати»; споріднене з лит. sãrpnas «сон», sãrpnis, лтс. sapnis, дінд. svárpnah, гр. ύπνος, лат. sompnus «тс.» (ЕСУМ 5, с. 352).

Для того щоб виокремити лексико-семантичні вербалізатори та визначити, скільки семем містить у своїй структурі лексема *сон*, скористаємося тлумачними словниками.

У «Словарі української мови» слово *сон* зафіксоване з такими значеннями: 1. Сонъ. 2. Сновидѣніе. 3. Сон-трава. 4. Сѣмячки подсолнечника. 5. Рыба сомъ (СЛУМ 4, с. 167). Натомість у сучасній українській мові значення 3 розглядають як окрему омонімічну лексему (СУМ), а значення 4, 5 можна виокремити як слова лише на діалектному рівні.

У СУМ виокремлено дві омонімічні лексеми, одна з яких і є об'єктом нашого спостереження: *сон*¹, *сну*, ч. 1. Фізіологічний стан спокою організму людини і тварини, що настає періодично і супроводиться повною або частковою втратою свідомості й ослабленням ряду фізіологічних процесів. * Образно. // Те саме, що спання. // Те саме, що *сплячка* (стан різко пониженої життєдіяльності організму, що настає у деяких ссавців у несприятливі для них пори року). // спец. Стан рослини, при якому проходить зміна в положенні листя або пелюсток квітки під впливом зміни освітлення і температури; // Зимове завмирання рослин. // перен. Стан повного спокою, тиша в природі і т. ін. 2. Те, що сниться; сновидіння. // перен. Те, про що мріє людина; мрія. // перен. Те, що сприймається як нереальне, примарне, оманливе; протилежне дійсність. // перен. Про бездіяльний пасивний стан існування когось, чогось.

Під час опрацювання аспектичних словників було з'ясовано, що в українській мові є такі синоніми до слова *сон* зі значенням «витвір уяви; думка про щось бажане, приємне тощо»: *мáрення, марі́ння, мрія, мрі́ання, ілюзі́я, фанта́зія*; зі значенням «те, що сниться»: *виді́ння, примáра, сновид́дя, сновиді́ння*; образно – *обі́йми Морфе́я*; легкий сон: *дрі́мота, півсон, сон-дрі́мота* (флк.); (чий) *казка, мрія, нереальність, сновид́дя, фанта́зія*; *спання, забуття, дрі́мота*; сон (поет.) явище: *марення, мара, мрія, мари* (мн.), *мрії*; *сплячка, сонливість*; (поет.) *сонні мари* (Горех). Також вербалізаторами цього концепту є назви *дре́ма, дрі́мка, дрі́мливиці, дрі́мля, дрі́мнивиці, дрі́мниці, сонливи́ці, сонливи́ця, сон-непробуда,*

сонниці, соннота, забуття, напівдрімота, напівзабуття, напівсон, передрімка, сон-сонце [Левицький і Боровинський 2008, с. 75–76].

Відповідно до представлених вище значень виокремлено антоніми *безсоння, неспання, дійсність*.

У «Кореневому гніздовому словнику» відповідне словотвірне гніздо з вершиною *сон* містить 59 одиниць [Карпіловська 2002, с. 783–784].

Частота вживання граматичних форм лексеми *сон* на основі корпусу з 260 млн слів – 44835 уживань (Горих).

Встановлено, що в «Словнику епітетів української мови» зафіксовано 193 епітети до слова *сон*:

1. Стан спокою (протилежне бадьорості). *Бажаний, безпробудний, безтурботний, благодатний, блаженний, багатирський, виснажливий, віковичний, воскреслий, глибокий, дивний, дитячий, дівочий, добрий, довгий, довгожданий, життєдайний, задуманий, заспокійливий, зачарований, здоровий, зляканий, кам'яний, короткий, короточасний, легкий, легковійний, летючий, лінивий, мертвий, мирний, миттєвий, міцний, могутній, молодий, мудрий, невинний, неміцний, непереможний, неспокійний, нескінченний, неспокійний, нормальний, очікуваний, поганий, помірний, раптовий, рятівний, свинцевий, сильний, солодкий, спокійний, сполоханий, твердий, теплий, тихий, тонкий, тремкий, тривожний, тривалий, турботний, тяжкий, хвилинний, хижий, хмільний, холодний, цілющий, чудодійний, чуйний, чутливий, швидкоплинний* (СЕУМ, с. 325).

2. Те, що сниться, ввижається тому, хто спить; сновидіння, сновиддя. *Бажаний, барвистий, безбарвний, безгрішний, беззв'язний, білий, божественний, брехливий, веселий, віщий, гарний, голубий, грізний, грішний, давній, далекий, дивний, дивовижний, дикий (розм.), дурисвітський, жахливий, жорстокий, заповідний, звичайний, здійснений, злий, зловісний, золотий, казковий, колишній, короткий, кошмарний, кумедний, лихий, лихоманковий, любовстрасний, мрійний, мудрий, мутний, нав'язливий, невинний, негарний, недобрий, недокінчений, незабутній, незбутній, незрозумілий, нерадісний, несамопитий, нескладний, неясний, озвучений, поганий, погожий, потворний, праведний, прекрасний, прикрий, прозорий, проклятий, променистий, пророчий, п'яний, радісний, райдужний, рожевий, світлий, символічний, смішний, солодкий, спокійний, спокусливий, старий, страшний, сумний, таємничий, теплий, тривожний, уривчастий, фантастичний, хворий, хворобливий, химерний, хороший, цікавий, чадний, чарівний, чорний, чорно-білий, чудовий, ясний* (СЕУМ, с. 326–327).

3. Про вічний сон (смерть). *Безпробудний, віковий, вічний, довічний, могильний, молодий, непорушний, неспокійний, неспокійний, одвічний, останній, праведний, смертний, тлінний* (СЕУМ, с. 327).

Оригінальні епітети: *васильковий, всевидюче-спокійний, жовтий, журний (мн.), завітчаний, заросений, заросений, зелений (мн.), золотобарвний, капустано-білий (мн.), примарношати, сизуватий, синій, співучий (мн.), фесричний, холодний, червонобокий* (СЕУМ, с. 328).

За нашими підрахунками, в «Українському асоціативному словнику» *сон* зафіксовано як реакцію до 98 стимулів: *дивний 31; вночі; жахливий 18; ніч; страшний 17; спокій 14; нічний 13; забути; забуття 10; спокійний 8; уявити 7; мрія 6; поганий; ранковий; спокійно 5; денний; забуватися; згадувати; правдивий; уява; уявити 4; вечір; вечірній; дитячий; дурний; жах 3; байдужість; завтра; лихий; неймовірний; побачити; ранок; страх; темрява; турбувати; чужий; яскравий 2; бажаний; байдуже; бачення; бачити; бентежити; білий; буття; важкий; вдень; вечоріти; віритися; вражаючий; голубий; дармовий; диво; дощ; жахливо; забувати; забути; залежний; збентежений; збентежити; збентежитися; звільнення; згадати; згадка; зелений; зневіра; кликати; мовчання; мовчки; настрашитися; неприємний; новий; пам'ять; переляканий; перелякатися; побачитися; потреба; потрібний; потурбувати; почуття; приємно; ранком; робота; розвиднятися; розуміти; свідомість; світанок; світати; справджувати; ставати; страшитися; сумно; схвилюватися; хвилювати; цікавий; часом; чільний; чоловік; ясний 1* [Мартінек 2007, с. 382].

Отже, проаналізувавши лексикографічні праці, виокремлюємо такі найголовніші компоненти наукового поняття *сон*: фізіологічний стан спокою, що періодично настає та сновидіння. До складу поняття входить також психологічний, аксіологічний і культурний компоненти. Два останні найвиразніше простежено у фраземах, пов'язаних із концептом *сон* (докладніше про них нижче). Лексема *сон* багатозначна (у сучасній українській мові функціює з двома значеннями) має омонім, низку синонімів і антонімів, похідних утворень, значну кількість епітетів.

II. Експериментальна частина нашого дослідження щодо відображення концепту *сон* у мовній свідомості українців була проведена у два етапи: 1) соціолінгвістичний – анкетування «Сон як частина мого життя»; 2) психолінгвістичний – асоціативний експеримент. Респондентами стали 107 осіб, які є учнями Відокремленого підрозділу «Науковий ліцей Житомирського державного університету імені

Івана Франка» та здобувачами вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка віком від 15 років до 21 року.

Анкету укладено з кількох питань загального спрямування. На перше питання «Що саме є важливим для вашого спокійного сну?» відповіді розподілено так: найважливішим чинником молодь визначила *тишу* – так вважає 70,1 % опитаних; на другому місці з однаковою кількістю відсотків одразу два фактори – *зручний матрац / ліжко* та *зручна подушка* – 65,4 %; на третьому так само однаково важливими виявилися *темрява, комфортна температура в кімнаті* та *чиста постільна білизна* – 57,9 %; на четвертому – *зручна ковдра* – 41,1 %; на п'ятому – *відсутність повітряної тривоги* – 30,8 %. Одна відповідь *все, що перераховано вище, бо без цих речей я не зможу спокійно заснути* – 0,9 %.

Крім того, 16,5 % припадає на власний варіант. Ці відповіді розподілено на кілька груп:

- психологічні чинники: *спокій* (4 відповіді); *спокій на душі*; *спокій без думок*; *спокійна атмосфера*; *відсутність нав'язливих думок*; *відсутність негативних думок, переживань*; *відсутність перешкод*; *аби нічого серце не тривожило*; *затишок, розслаблення і час для відновлення*; *ну ще може бути гарний настрій, а також медитація після стресу*; *позитивні події напередодні*; *відсутність війни*; *відчувати себе в безпеці*; *рідні люди в безпеці та поруч*; *спати у своєму ліжку вдома* та *варіанти спати у СВОЄМУ ліжку ВДОМА*; *своє ліжко*; *сон у власному ліжечку*; *бути вдома*; *затишна атмосфера*; *втомленість*; *мати м'яку іграшку*; *мій кіт поруч*;
- гігієна і комфорт: *найважливішим для сну є чистота та гігієна, без цього сон не буде комфортним*; *щоб я також була чистенька*; *провітрена кімната*; *комфортна температура в кімнаті* (2); *зручне положення (місце) для сну* (4) *комфортна атмосфера*; *велике ліжко, тяжка ковдра*;
- аудіальні чинники: *спокійна музика на фоні, розмовне відео на фоні або відео asmr, голос або звук не дає думати про щось, і я швидко засинаю*;
- візуальні чинники: *тьмяне світло*; *наявність світла в кімнаті, так як я боюсь темноти*.

Відповідаючи на друге питання «Чи є у вас якісь щоденні звички, дії, пов'язані зі сном?», 93,5 % респондентів указали, що мають такі звички. Ці відповіді згруповано за такими категоріями:

- психологічні чинники: *медитація / розслаблюючі практики* (2); *згадую щось приємне; згадую що відбувалося за день, аналізую вчинки; зазвичай перед сном я прокручую в своїх думках події, які сталися зі мною цього дня; іноді мрію про успішне майбутнє; побажати доброї ночі близьким / кажу всім «на добраніч»* (2); *прогулянка на свіжому повітрі перед сном; виходжу на прогулянку з собакою; гладжу собаку; цьомаю котів перед сном; молюсь (молитва) – загалом 4; лягаю; відпочиваю (з коханою людиною)* (2). Загальна кількість відповідей – 19;
- гігієна і комфорт. Для її номінації використано такі назви: *щоденна (вечірня) рутина* (3), *гігієнічні (ванні, доглядові) процедури* – 8, крім того, використано конкретизатори: *пів години для себе у ванній, (по)митися* (2), *чищу зуби* (9), *вмиваю обличчя / вмиваюся* (4), *змиваю макіяж, приймаю ванну/душ* (20); *гарячий душ* (2); *зробити доглядові процедури для обличчя та волосся* (2); *розчісую волосся* (2); *наношу крем (кремчики)* (2), *мащу руки кремом (не завжди, але в більшості часу)*; *зволожую шкіру*; *(в)одягаю піжаму* (2); *завжди йду в туалет за 2–3 хвилини до сну; вмикаю нічник; випиваю склянку води / п'ю воду* (2); *п'ю чай (☺) / випиваю чашку (гарячого) чаю* (7); *п'ю магній для кращого сну; випити снодійне; капаю очі краплями; їсти (нормально так наїдаюся)* (2); *роблю так, що в кімнаті немає ні крапельки світла; ставлю / наводжу будильник (☺)* (3); *все вмикаю; провітрюю кімнату* (5); *перевіряю, чи немає павуків на стелі; написати список справ на завтра; привести в порядок одяг, який буде одягнений завтра та збір сумки*. Загальна кількість відповідей – 84;
- аудіальні чинники: *прослуховування музики (пісень)* (2); *слухаю аудіокнигу; включаю свою збірку спокійної музики, щоб з голови зникли негативні думки та не було кошмарів*. Загальна кількість відповідей – 4;
- візуальні чинники: *дивлюсь щось у телефоні; гортати стрічку соцмереж* (2); *дивитися тікток* (2), *ютуб* (1); *читаю новини; читаю перед сном (читання книжок), двічі з уточненням інколи* (20); *дивлюсь серіал або фільм* (10); *заповнюю особистий щоденник; граю в дурака онлайн; мобільні ігри* (2); *звичок прям немає, але не дивлюся перед сном те, що не хочу бачити в снах; відкладаю телефон за 30 хв до сну; уникати гаджетів за 1–2 години; не дивлюсь телефон; перед сном я завжди придумую цікаві сюжети на наступний день або на майбутнє; малюю* (2). Загальна кількість відповідей – 47.

Один респондент зазначив про звичку *навчання перед сном*.

6,5 % опитаних указали, що таких щоденних звичок не мають (*Немає, легко засинаю без усяких дій і ритуалів*), та ще один – *якщо немає чого робити – можна і поспати*.

Під час анкетування більшість молодих людей зазначили, що постійно бачать сни – 73,8 % осіб, рідко – 15,8 % осіб, не бачать снів – 9,5 %, не пам'ятає – 0,9 % (1 особа).

Було встановлено, що у свідомості молоді сон асоціюється передусім із другим значенням лексеми – сновидінням, а воно, своєю чергою, найтісніше пов'язане з такими субконцептами: *подушка* 85, *ліжко* 78, *ковдра (одіяло)* 63 (2), *відпочинок* 60, *спокій* 58, *спокійний* 49.

У продовженні (другій частині) статті будуть представлені результати асоціативного експерименту та змодельована польова структура аналізованого концепту.

Висновки й перспективи дослідження. Отже, формально-значеннева структура та лексичне поле лексеми *сон* в українській мові досить розгалужені та віддзеркалюють МКС українського народу. Основними складниками наукового поняття «сон» є процес і результат (сновидіння). Лексема *сон* багатозначна (у сучасній українській мові функціонує з двома значеннями), вступає в омонімічні, синонімічні та антонімічні відношення з іншими лексемами, має значну кількість епітетів.

Отримані результати засвідчили значущість концепту *сон* для української культури та його переважно позитивний зміст для українського народу. Характер концептуалізації визначений багатовіковим народним досвідом, культурою, традиціями та історією і водночас є відображенням сучасного світосприйняття українцями аналізованого сегмента ККС.

Перспективи в дослідженні пов'язуємо з дальшим аналізом концепту *сон* і його мовних репрезентантів у представників різних вікових, гендерних і професійних груп, зіставленні його з відповідними концептами в культурно-мовних дискурсах інших народів.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

Горох – Сон. Горох – українські словники. URL: <https://surli.cc/aevdcl> (дата запити: 07.10.2025).

ЕСУМ – Мельничук, О. С. (ред.) (2006). *Етимологічний словник української мови*. У 7 т. Т. 5. Київ.

СЕУМ – Бибик, С. П., Ермоленко, С. Я. і Пустовіт, Л. О. (1998). *Словник епітетів української мови*. Київ.

СЛУМ – Грінченко, Б. (упоряд.) (1997). *Словарь української мови*. В 4-х т. Т. 4. Київ.

СУМ – Білодід, І. К. (ред.) (1970–1980). *Словник української мови*. В 11 т. Київ. URL: <https://sum.in.ua/> (дата запити: 07.10.2025).

СФ – Сон в українській фразеології. Сторінка Інституту мовознавства імені О.О. Потебні НАН України в мережі «Фейсбук». URL: <http://surli.li/rufufi> (дата запити: 07.10.2025).

УРЕ – *Українська радянська енциклопедія* (1983). У 12 т. Т. 10. Київ. URL: <https://surli.gd/pmkzgy> (дата запити: 07.10.2025).

ЛІТЕРАТУРА

Голубовська, І. О. (2004). *Етнічні особливості мовних картин світу*. Київ, 282 с.

Жайворонок, В. В. (2006). *Знаки української етнокультури: словник-довідник*. Київ, 703 с.

Карпіловська, Є. А. (2002). *Кореневий гніздовий словник української мови: гнізда слів з вершинами – омографічними коренями*. Київ, 912 с.

Космеда, Т. А. і Плотникова, Н. В. (2010). *Лінгвоконцептологія: мікроконцептосфера Святки в українському мовному просторі*. Львів. URL: <http://term-in.org/goods/15-1-1-1/category/36/> (дата запити: 07.10.2025).

Левицький, А. Е. і Боровинський, І. М. (2008). Особливості відтворення концептів СОН, МРІЯ та DREAM засобами української й англійської мов. [У:] *Studia Linguistica*, 1, 74–86.

Луканинець, Р. (2016). Актуалізація концепту сон у фразеологізмах античного походження: лінгвокультурологічний аспект. [У:] *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*, 34. URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/go/article/view/11458> (дата запити: 07.10.2025).

Мартінек, С. В. (2007). *Український асоціативний словник* (Т. 1: Від стимулу до реакції). Львів. URL: <http://surli.li/yokiok> (дата запити: 07.10.2025).

Приходько, А. М. (2008). *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Запоріжжя, 332 с.

Скаб, М. (2007). Словотвірні потенції слова як концептовиражальний засіб. [У:] *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія*, XV–XVIII, 478–482.

Wierzbicka, A. (1992). *Semantics, culture and cognition: Universal human concepts in culture-specific configurations*. Oxford, 487 p.

REFERENCES

Holubovska, I. O. (2004). *Etnichni osoblyvosti movnykh kartyn svitu* [Ethnic Features of Linguistic Worldviews]. Kyiv, 282 s. (in Ukrainian)

Zhaivoronok, V. V. (2006). *Znaky ukraïnskoi etnokultury: slovnyk-dovidnyk* [Signs of Ukrainian Ethnoculture: Dictionary and Reference Book]. Kyiv, 703 s. (in Ukrainian)

Karpilovska, Ye. A. (2002). *Korenevyi hnizdovyi slovnyk ukraïnskoi movy: Hnizda slov z vershynamy – omohrafichnymy koreniamy* [Root-Nest Dictionary of the Ukrainian Language: Word Nests with Homographic Root Tops]. Kyiv, 912 s. (in Ukrainian)

Kosmeda, T. A. & Plotnykova, N. V. (2010). *Linhvokontseptolohiia: Mikrokontseptosfera Sviatky v ukraïnskomu movnomu prostori* [Linguoconceptology: The Microconceptosphere of Christmas Time in the Ukrainian Linguistic Space]. Lviv. URL: <http://term-in.org/goods/15-1-1-1/category/36/> (data zapytu: 07.10.2025). (in Ukrainian)

Levytskyi, A. E. & Borovynskiy, I. M. (2008). Osoblyvosti vidtvorennia kontseptiv SON, MRIYA ta DREAM zasobamy ukraïnskoi y anhliiskoi mov [Features of reproducing the concepts SON, MRIYA and DREAM by means of Ukrainian and English]. [U:] *Studia Linguistica*, 1, 74–86. (in Ukrainian)

Lukanynets, R. (2016). Aktualizatsiia kontseptu son u frazeolohizмах antychnoho pokhodzhennia: linhvokulturolohichniy aspekt [Actualization of the Concept «Dream» in Phraseological Units of Ancient Origin: A Linguocultural Aspect]. [U:] *Humanitarna osvita v tekhnichnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh*, 34. URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/go/article/view/11458> (data zapytu: 07.10.2025). (in Ukrainian)

Martinek, S. V. (2007). *Ukrainskyi asotsiatyvnyi slovnyk* (T. 1: Vid stymulu do reaktsii) [Ukrainian Associative Dictionary (Vol. 1: From Stimulus to Reaction)]. Lviv. URL: <http://surl.li/yokiok> (data zapytu: 07.10.2025). (in Ukrainian)

Prykhodko, A. M. (2008). *Kontsepty i kontseptosystemy v kohnityvno-dyskursyvnyi paradyhmi linhvistyky* [Concepts and Concept Systems in the Cognitive-Discursive Paradigm of Linguistics]. Zaporizhzhia, 332 s. (in Ukrainian)

Skab, M. (2007). Slovtvorni potentsii slova yak kontseptovyrazhalnyi zasib [Word-Formation Potentials of the Word as a Means of Concept Expression]. [U:] *Visnyk Prykarpatskoho natsionalnogo universytetu imeni Vasylia Stefanyka. Filolohiia*, XV–XVIII, 478–482. (in Ukrainian)

Wierzbicka, A. (1992). *Semantics, culture and cognition: Universal human concepts in culture-specific configurations*. Oxford, 487 p. (in English)

Подано до редакції 08.10.2025 року
Прийнято до друку 02.11.2025 року